

Roll No.

Total No. of Pages : 4

Total No. of Questions : 7

पूर्वमध्यमा प्रथमखण्ड

विषय कोड : 501

संस्कृतकाव्यम्

प्रथम-प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देश — सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. रिक्तस्थानम् प्रपूरयतः —

5×2=10

- (i) जगतः पितरौ वन्दे।
(ii) इन्द्रो रघुवरं प्रदाय ययौ!
(iii) दिलीपः वैवशतमनोः प्रादुर्बभूव।
(iv) तदन्वये शुद्धिमति शुद्ध मातरः।
(v) रघु पूर्वस्यां दिशि हरन्तं इन्द्रं ददर्श।

2. उचितं विकल्पं लिखत —

5×2=10

- (i) नन्दिनी का ?
(अ) धेनुः (ब) गजः
(स) अश्वः (द) सिंहः
(ii) वशिष्ठः कस्य गुरुः आसीत् ?
(अ) दिलीपः (ब) श्रीकृष्णः
(स) इन्द्रः (द) नारदः

(iii) सुदक्षिणा कस्य पत्नी आसीत् ?

(अ) इन्द्रः

(ब) राजा दिलीपस्य

(स) विश्वामित्रस्य

(द) वशिष्ठः

(iv) कति वेदाः ?

(अ) अष्टादशः

(ब) चत्वारः

(स) एकादशः

(द) द्वादशः

(v) "दीपशिखा" कः उच्यते ?

(अ) भवभूतिः

(ब) कालिदासः

(स) भारविः

(द) भासः

3. सत्यम्/असत्यम् इति चित्वा लिखत -

5×2=10

(अ) रघुवंश महाकाव्ये प्रथम सर्गो चतुर्विंशतिः श्लोकाः सन्ति।

(सत्यम्/असत्यम्)

(ब) रघुवंश गद्यकाव्यम् अस्ति।

(सत्यम्/असत्यम्)

(स) कवि कालिदासः नाट्यकारः अस्ति।

(सत्यम्/असत्यम्)

(द) शब्द ज्ञानाय कविः पार्वती परमेश्वरौ वन्दे।

(सत्यम्/असत्यम्)

(य) नीतिशतकम् लेखकः महाकवि कालिदासः अस्ति।

(सत्यम्/असत्यम्)

4. सत्यं युगं विधीयताम् -

5×2=10

अ

आ

(क) वशिष्ठः

महाकविः

(ख) नीतिशतकम्

सुदक्षिणा

(ग) नन्दिनी

भर्तृहरिः

(घ) राजा दिलीपः

आश्रमः

(ङ) कालिदासः

वशिष्ठः

5. एकशब्देन उत्तरं लिखत -

5×2=10

- (i) "नीतिशतकम्" इत्यत्र कति श्लोकाः सन्ति ?
- (ii) मनुष्यः विद्याविहीनः कथं भवति ?
- (iii) सुदक्षिणा कस्य देशस्य राजकुमारयासीत्।
- (iv) महाकवि भर्तृहरिः कस्य भ्रातः आसीत्।
- (v) नीतिशतकस्य लेखकस्य कः ?

6. लघु उत्तरीया प्रश्नाः -

4×5=20

(अ) अधोलिखितेषु पद्यद्वयस्य भावार्थः लेख्यः -

(i) यस्यास्ति वित्तं स नरः कुलीनः स पण्डितः स श्रुतवान् गुणज्ञः!

स एव वक्ता स च दर्शनीयः सर्वे गुणाः काञ्चनमाश्रयन्ते!!

(ii) मन्दः कवि यशः प्रार्थी गमिष्याम्पुहास्या ताम्।

प्रांशु लभ्ये फले लोभादुद्वाहुरिव वामनः!!

(ब) अधोलिखितम् श्लोकं पूरयत -

बोद्धारो मत्सरग्रस्ताः

..... जीर्णमङ्गे सुभाषितम्!!

(स) अधोलिखितस्य पद्यस्य सप्रसङ्गं व्याख्या कार्या -

श्रोत्रं श्रुतेनैव न कुण्डलेन दानेन पाणिर्नतु कङ्कणेन!

विभाति कायः करुणा पराणां परोपकारैर्नतु चन्दनेन!!

(द) महाकवि कालीदासस्य जीवनपरिचयं लिखत।

(क) अधोलिखितेषु पञ्च वाक्यानाम् संस्कृतेन अनुवादं कुरुत -

- (i) सीता खेलती है।
- (ii) राम पढ़ता है।
- (iii) मोहन खेलता है।
- (iv) पेड़ से पत्ते गिरते हैं।
- (v) हम सब जाते हैं।
- (vi) मैं बाजार जाता हूँ।
- (vii) विद्यालय के चारों ओर वृक्ष हैं।
- (viii) मैं पत्र लिखता हूँ।

अथवा

राम एवं बालक शब्दयोः सर्वाणि रूपाणि लिखत।

(ख) अधस्तनेषु एकस्मिन् विषये निबन्धो लेख्यः -

- (अ) शिक्षायाः महत्त्वम्
- (ब) कुम्भवर्णनम्
- (स) स्वच्छभारतम्
- (द) मम विद्यालयः।

अथवा

- (ग) (i) नीतिशतकस्य द्वौ श्लोकौः लिखतः - यौ अस्मिन् प्रश्नपत्रे न स्तः।
- (ii) पठ एवं गम धातोः लट् लकारस्य रूपाणि लिखत।